

TEDENSKE SLIKE

PRILOGA

DOMOVINI

Leto. IV

V Ljubljani, dne 20. septembra 1928

38. številka

Kajmakčalan

Lepa planina, visoka 2517 m, se nam zdi kljub temu, da je tako daleč od nas, nekako domača. Samujoča široka goličava, pod najvišjimi vrhovi porastla z od vihere oguljenim drevjem, nas spominja naše ožje domovine, slovenske zemlje. Nadalje pa so jo nam omilili tudi lepi spomini, ko smo prvič zaslišali njeno ime. Kajmakčalan, sicer nekoliko tuje zvoneča beseda, s kakim strahom, ali vendar z veseljem v srcu smo si jo šepetali baš pred desetimi leti. Zvedeli smo po čudnih ovinkih, kljub strogi pažnji av-

sko kot brezpomembno, so se razbili na hrabrih srbskih četah. Konrad je bil odstavljen, sledili so mu drugi, ali tudi tem ni uspelo pregnati srbske vojske. Šele po besedolomstvu Bolgarske, ko so prihiteli na pomoč Nemci in je bila velikanska nadmoč, so bili Srbi prisiljeni se umakniti. Prišel je strašen umik preko albanskih pustinj, ki je zahteval nebroj žrtev, več kakor vsi avstrijski napadi. Pri tem so se posebno prijateljsko obnašali takratni zavezniki Srbije Italijani, ki niso hoteli prav nič pomagati in

Osvojili so si višine okoli Ostrovskega jezera, nato pa zasedli najvišjo točko planine Kajmakčalan. 18. septembra se je bila ljuta bitka, kjer so doživele čete centralnih držav hud poraz. Odtod je bila odprta pot v domovino.

Skupna zmaga jugoslovenskih čet, srbskih, hrvaških in slovenskih junakov, je bila odločilna. Brez te zmage bi bile brezpomembne vse deklaracije in vse pobožne želje po naši skupni državi, bi brez zmage splavale po vodi.

Planini Dobropolje in Veternik

strijskega policijskega aparata, in sicer že proti koncu septembra, da se bijejo tam doli v Južni Srbiji strašne bitke, v katerih zmagovito prodira srbska vojska, ojačena z našimi dobrovoljci. Šepetali smo, kajti baš smo se naših lastnih ljudi. Mislili smo, da nam vidijo v srce, da nam naša sreča odseva raz lica. Naše veselje pa je priklopelo do vliška tudi radi tega, ker smo se zavedali, da bo ta zmaga odločilna in da se bliža konec krvavemu klanju, kakor tudi tujemu gospodarstvu nad slovanskimi narodi.

In baš na Kajmakčalanu je padla odločilcev.

Avstrijci so se takoj početkom svetovne vojne z vso silo vrgli na malo Srbijo. S tem so hoteli v prvi vrsti izvršiti strašno maščevanje, kakor Goliat nad slabotnim Davidom, nadalje pa so mislili po porazu srbske vojske uporabiti svoje čete na ostalih frontah. Prišlo pa je baš nasprotno. Vsi načrti najslavnejšega avstrijskega generala Konrada Hötendorfa, ki je bil največji nasprotnik Slovanov in označeval srbsko voj-

delali celo velike neprilike pri prevažanju Srbov po morju v Solun, kjer so se zbirali ostanki slavne vojske.

Iz Soluna so izvedle prvi večji napad čete antante že v jeseni l. 1916. in zavzele Bitolj. Na to pa so se pripravljali skoraj dve leti, do konca poletja 1918, na odločilno bitko.

Nekako nestrpno smo čakali poročil s solunskega bojišča, kajti zavedali smo se, da pride tam doli prej ali slej do hudih bitk. In to se je zgodilo, kakor že omenjeno, v jeseni 1918.

Srbskim četam so se pridružili hrvaški in slovenski dobrovoljci, najbolj požrtvovalni sinovi naše domovine, ki so vedeli, kaj jih čaka. Zmaga ali smrt. Kljub temu, da bi bilo lahko varno živeti v ruskem tletništvu do konca vojske, so komač čakali, kdaj da jim bo dana prva prilika, da se borijo za svoje visoke ideale, za svobodo Slovanov. S četami jugoslovenskih dobrovoljcev, ki so prišli iz Rusije, deloma tudi iz Italije, ojačene čete so se vrgle na skupnega sovražnika.

Minulo je deset let, deset pravzaprav kratkih let, in kako se danes spominjamo tistih, za nas, lahko trdimo, srečnih dni, ko smo v srcih vriskali, polni lepih upov in sladkih nad? Zdi se nam skoraj neverjetno, ako pogledamo nazaj, na tiste dni in na tiste ljudi, ki smo se jih takrat tako zelo bali in se tresli pred njimi, da bi ne opazili naše sreče. Savli so se spremenili v Pavle, zamenjali so obleko. Ne samo tisti, ki smo se veselili zmage, celo tisti, ki so se borili in žrtvovali svoje življenje za našo skupnost, so zapostavljeni za tistimi, ki so se bali našega osvobojenja. Ali mi, ki nismo obupali v strašnih dneh in smo verovali v zmago pravice v hudi svetovni borbi, verujemo še danes, da tudi tukaj posije solnce sreče. Prepričani smo, da se poležejo notranji prepirlji, ki neprestano razdirajo težko delo velikih zmag, in da bodo v prihodnji povojni desetini vsi trije bratje, ki so bili prvič združeni na Kajmakčalanu in se borili ramo ob ramo za skupne jugoslovenske ideale in v bratstvu delali za skupni, državni blagor.

V Poljanah nad Skofjo Loko so te dni pokopali Katro Dolenc iz Vinharjev, ki je shranila in vrnila cerkovniku hostjo, ki jo je zgubil župnik, ko je šel obhajati. To je opisal pokojni dr. Ivan Tavčar v povesti »Izgubljeni Bog«.

Družina mizarskega mojstra Franceta Kokalja iz Viča, ki ga je od nedelje na ponedeljek razmesaril tržaški brzovlak

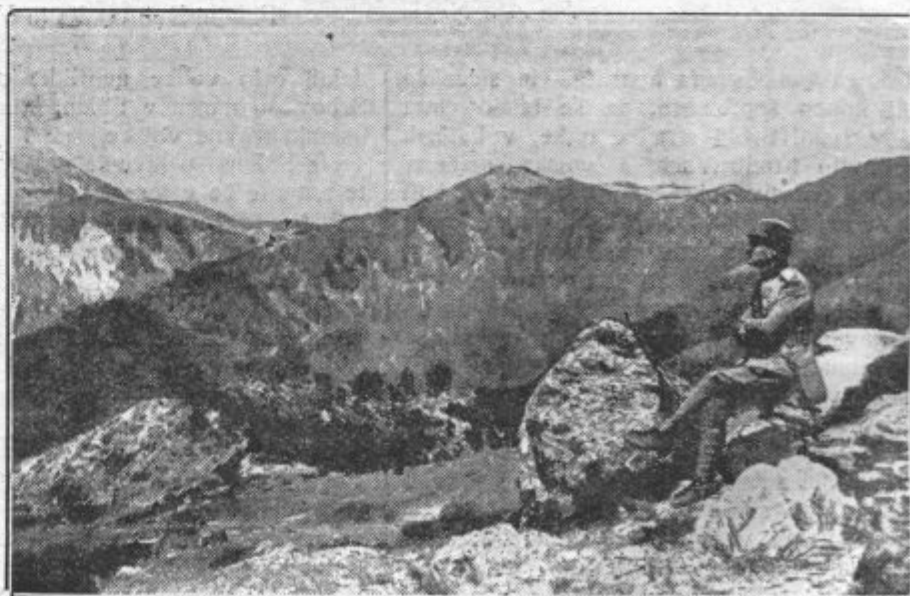

Kajmakčalanovo pogorje.

Tudi novinarski stan ima svoje bridkosti. Dr. J. Birsa, urednik »Jutra«, ki je nekoliko ostreje pisal o razmerah med našo državo in Vatikanom in pri tem uverjen, da piše resnico in v interesu države, prijemal ljubljanskega in sarajevskega škofa, je bil obsojen na 14 dni zaporu. V zaporu, ki ga je včeraj nastopil, bo uživaj seveda razne udobnosti, ki jih niso deležni drugi kaznjenci. Sprejema tudi obiske.

Pozorišče strahovite nesreče pri Rogaški Slatini, ki jo je zakrivil vinjeni šofer Ivan Novak iz Zagreba. Zavozil je v vlak.

Planina Sokol, v bližini Kajmakčalana, kjer se je nadaljevala bitka.

Desno:
Nadebudni Rakarjev Tonček iz Litije je kljub mladosti že prvi godbenik. Šele 6-letni deček, ki je bil na Ljubljanskem velesejmu odlikovan za spretno igranje na harmoniko, v krogu svojih občudovalcev.

Levo:
Dr. Karl Šavnik, direktor poštne hranilnice v Ljubljani, bivši finančni delegat, je te dni umrl v lepi moški

dobi 54 let. Rokojnik je bil rojen v Kranju, kjer je tudi obiskoval ljudsko šolo in gimnazijo. Po končanih študijah je služboval na Dunaju, do preobrata. Bil je ugleden uradnik, ki je spisal tudi več strokovnih knjig

Indijanski poglavar, star 107 let, je po štiridesetih letih zopet posetil London. Mož je kljub izredni starosti čil in primerno krepak.

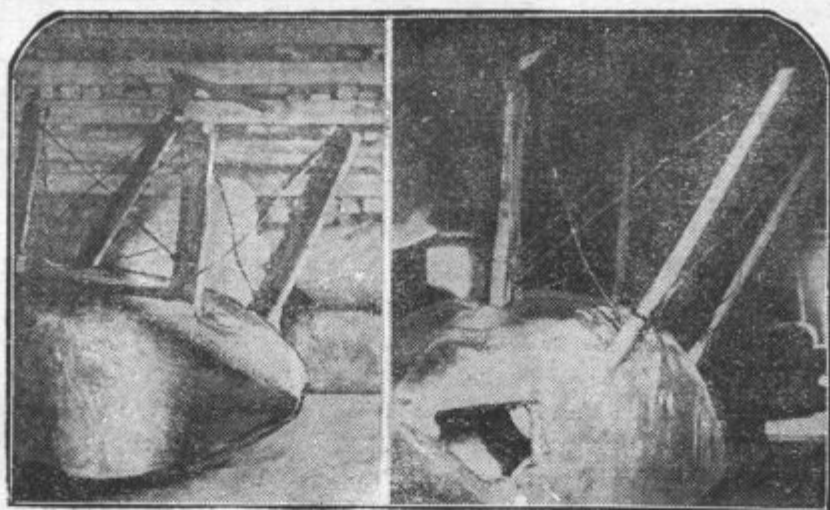
Češki radiolog dr. Behounek, ki se je udeležil ponesrečenega Nobilovega poleta na severni tečaj, se je te dni poročil v Pragi. Sedaj mu bo prav gotovo prešlo veselje spremljati italijanskega pustolovca, ki ga je dosedaj trdovratno zago varjal.

V sredini: Polkovnika Fawcetta in njegovega sina so najbrž pojedli Indijanci v brazilskem pragozdu. To so med Indijanci prav redki pojavi, ali vendar se še najdejo taki, ki jim tekne človeška pečenka. — Levo: Komandir Dyott, ki je šel iskat nesrečnika in je sam ogrožen od ljudožrcev.

Desno: Primo Camera, eden izmed najboljših evropskih boksačev. Na sliki ga vidimo, kako dviga z lahkoto dva že odrasla otroka.

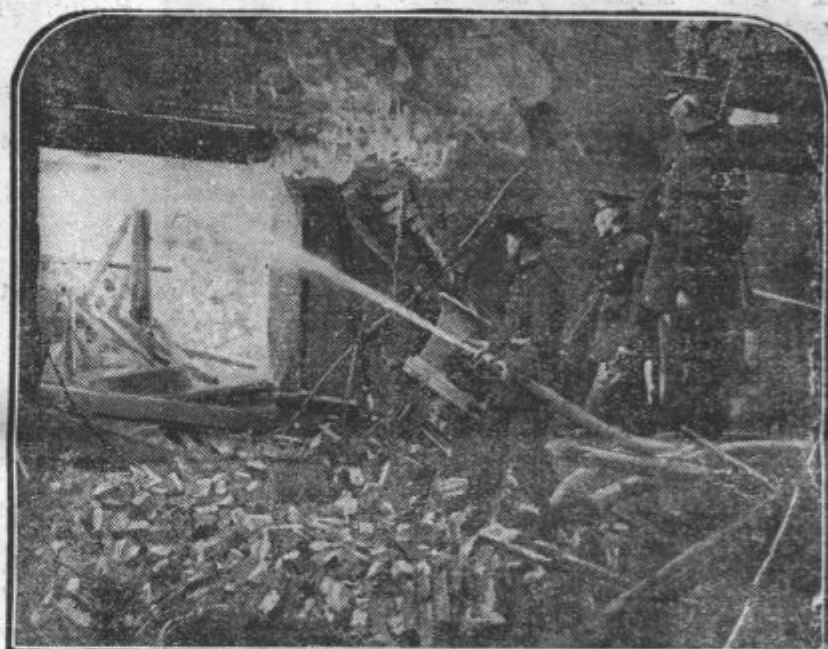

Hudo prizadeti radi Nobilove pustolovščine: Na levi ga. Puadova in ga. Guilbaudova, materi dveh članov posadke vodnega letala «Lathama», ki je hitelo na pomoč Nobilu, pa se ni več vrnilo, na desni pa starši in žena Brazya, sodruga omenjenih ponesrečencev. Na sredi najdeni deli letalskega splova, ki pričajo o smrti posadke «Lathama»

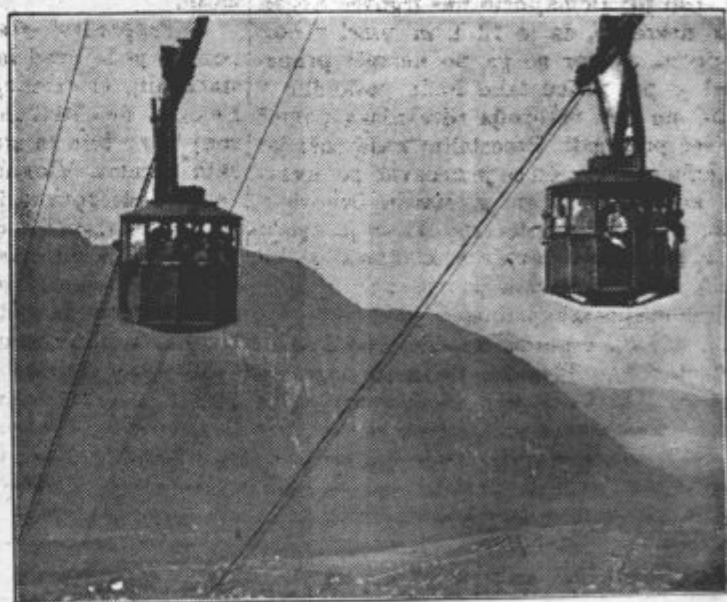
Ladja, s katero so letos pripeljali na Angleško iz Rusije 26 trupel angleških mornarjev, ki so se ponesrečili med vojno

V Londonu je pričelo goreti veliko lesno skladišče. Iz strahu, da se požar razširi, je pobegnilo iz stanovanj nad 2000 ljudi. Ogenj pa so k sreči omejili in pogasili.

Polž je povsod znak počasnosti. Tako so ga naslikali tudi v Švici - Ženevi, da pokažejo kako hitro tamkaj napreduje ženska volina pravica

Da olajšajo prijateljem planin dostop na visoke vrhove, jih prevažajo v železnih košarah. — Slika je posneta na Bavarskem